

Prisma Woordenboek

De grote Prisma Nederlands

André Abeling

prisma

Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv, Houten - Antwerpen

Aanwijzingen voor het gebruik

Trefwoorden

De trefwoorden zijn vet gezet en alfabetisch geordend.

Verbogen of vervoegde woordvormen zijn als trefwoord opgenomen als ze onregelmatig zijn (bijv. **leden** zie LID; **ried** zie RADEN) of als ze een geheel eigen betekenis hebben gekregen (bijv. 'gelegen' en 'laatst', waarnaar bij 'liggen' en 'laat' wordt verwezen).

Landennamen zijn als trefwoord opgenomen: **Duitsland** • *het Duitse grondgebied; land van Duitser en Duitse*. Verwante woorden zijn uit de omschrijving af te leiden: bijvoeglijk naamwoord en mannelijke en vrouwelijke staatsburger direct, de taal (hier: het Duits), voor zover van toepassing, indirect uit het bijvoeglijk naamwoord.

Samenstellingen zijn waar mogelijk zonder eigen betekenisomschrijving vermeld, cursief en in een kleiner vet letterkorps.

Enerzijds kunnen ze kortweg in een artikel worden genoemd, bijv. in het artikel 'middag', onder de betekenis 'namiddag': *middagdutje (-slaapje), -uur, -voorstelling* en onder de betekenis 'midden van de dag': *middageten (-maal, -maaltijd), -pauze, -uur*. De betekenis is hier uit de woorddelen af te leiden.

Anderzijds kan een woord, of een vorm daarvan, een aparte ingang vormen als eerste lid van samenstellingen. Het wordt dan gevolgd door de betekenis(en) in samenstellingen en door een of meer voorbeelden daarvan:

golf- • *van (water)golven: golfbad, -berg, -dal, -kam, -slag, -top* • *golvend, golvingd: golfbeweging, -ijzer, -karton, -lijn, -plaat, -snee*. Op soortgelijke wijze is een aantal voorvoegsels als afzonderlijke ingang opgenomen: **aarts-, oer-** enz. Deze werkwijze is ruimtebesparend en geeft daarnaast inzicht in de vorming van de vele mogelijke samenstellingen, waaruit elk woordenboek niet meer dan een beperkte keuze kan bieden.

Spelling

De spelling in dit woordenboek is in overeenstemming met die van de *Woordenlijst Nederlandse taal*, zoals laatstelijk herzien in 2005.

Woorden met meerdere spellingvormen worden telkens op één plaats behandeld. Op de andere plaats(en) wordt daarnaast met een isgelijkteken verwezen, tenzij ze alfabetisch (vrijwel) op elkaar volgen. Bijvoorbeeld:

aambeeld, aanbeeld

aanbeeld = AAMBEELD

Afbreking

De mogelijke afbreking van trefwoorden is aangegeven door een stipje tussen de lettergrepen.

Bij afbreking op de plaats van een apostrof of trema vervallen deze.

Klemtoon

De klemtoon is aangegeven door een streepje onder de beklemtoonde lettergreep of het beklemtoonde woorddeel van het trefwoord. Meer dan één onderstreping duidt op meer dan één klemtoon of op een wisselende klemtoon.

Woordsoort, woordgeslacht en vormen van het trefwoord

Van *zelfstandige naamwoorden* wordt vermeld:

1. het woordgeslacht: mannelijk door 'de (hij)', vrouwelijk door 'de (zij)', mannelijk of vrouwelijk door 'de' en onzijdig door 'het';
2. het meervoud, indien gebruikelijk: (bak:) -ken, (daad:) daden, (nota:) -ta's;
3. van -je afwijkende verkleinvormen: -pje, -tje enz. (zonder vermelding van 'het' en de meervouds-s);
4. in een aantal gevallen de vrouwelijke vorm, bijv. 'arbeidster' bij 'arbeider'.

Van *werkwoorden* worden de onvoltooid verleden tijd, het voltooid deelwoord en het hulpwerkwoord van tijd vermeld: (werken:) werkte, h. gewerkt. Werkwoorden waarbij vervoeging ontbreekt of ongebruikelijk is, krijgen de aanduiding 'werkw.'.

Van *bijvoeglijke naamwoorden* wordt vermeld:

1. de woordsoort: bn;
2. van -e afwijkende buigingsvormen: (bot:) -te, (groot:) grote;
3. van -er, -st afwijkende trappen van vergelijking: (dwaas:) dwazer, -t.

Vermelding van (2) kan vermelding van (3) overbodig maken, en omgekeerd.

Van de *overige trefwoorden* wordt de woordsoort vermeld. Bijwoorden worden alleen genoemd als ze een andere betekenis hebben dan het bijvoeglijk naamwoord. Als een woord vooral bijwoordelijk wordt gebruikt, dan: 'bijw.; bn'.

Herkomst

Van de woorden die nog als vreemdtaalg kunnen worden ervaren, wordt de taal van herkomst vermeld.

Uitspraak

In twijfelgevallen wordt de uitspraak van een woord(deel) bij benadering in niet-fonetisch schrift weergegeven: (politie:) zeg: -(t)sie; (clown:) Engels, zeg: klaun.

De c wordt als regel uitgesproken als een s, wanneer deze vóór een e, een i, een y of een ae staat; in overige gevallen als een k.

Betekenis

Betekenisomschrijvingen zijn cursief gezet, evenals verklaringen van voorbeelden, zegswijzen, enz. In bepaalde gevallen wordt de betekenis nader bepaald door een antoniem (woord met tegengestelde betekenis). 'Doorzichtige' samenstellingen en afleidingen zijn niet voorzien van een omschrijving.

Voorbeelden en verbanden

Voorbeelden geven, waar nodig, toelichting op betekenis, functie en gebruik van het trefwoord. Bijzondere aandacht is besteed aan de taalkundige en zakelijke samenhang van de woorden.

Zo worden in het artikel 'paard' kenmerkende zelfstandige naamwoorden (hengst, merrie, veulen; achterhand, manen, gangen enz.), werkwoorden (briesen, hinniken, steigeren, roskammen enz.) en bijvoeglijke naamwoorden (afgejakkerd, aftands, bereden enz.) genoemd; onder het trefwoord 'magneet' vindt men: min- en pluspool, anker (armatuur), flux, krachtveld. De gebruiker krijgt hierdoor inzicht in de zakelijke omgeving van het trefwoord en in zinrijke combinaties met andere woorden.

Spreekwoorden en vaste uitdrukkingen e.d. zijn telkens onder één trefwoord behandeld. Een ver doorgevoerd systeem van verwijzingen maakt zulke verbindingen verder toegankelijk. Zo vindt men in het artikel 'absoluut': ★ zie ook GEHOOR, MEERDERHEID, MUZIEK, NULPUNT, WERKWOORD.

Bepaalde grammaticale verbindingen staan tussen ronde of geknikte haakjes voor of na de betekenisomschrijving: **attenderen** • (iem.) *opmerkelijk maken* (OP iets). Hier is het lijdend voorwerp (en daarmee het overgankelijk gebruik van het werkwoord) en de mogelijke verbinding met 'op' aangegeven. Zo ook: **aanspannen** • (een proces) *beginnen* (TEGEN iem.); **behept** • (met MET) *lijdend aan* (een slechte eigenschap). Bij 'aanspannen' is het toepasselijk lijdend voorwerp nader bepaald; bij 'behept' is aangegeven dat dit woord altijd met 'met' verbonden is.

Waar dat zinvol is, wordt verwezen naar Griekse of Latijnse woorddelen met overeenkomstige betekenis: **hand-** (vgl. CHIRO-, MANI-, MANU-). Vreemde en ontleende woorden (bijv. manueel = handvaardig) kunnen hierdoor voor de gebruiker blootgelegd worden.

Gebruikte afkortingen

afk.	afkorting; verkorting	ong.	ongeveer
bijv.	bijvoorbeeld	prot.	protestants
bn	bijvoeglijk naamwoord	telw.	telwoord
bijw.	bijwoord	tussenw.	tussenwerpsel
e.d.	en dergelijke	vgl.	vergelijk
enz.	enzovoort	vnw	voornaamwoord
h.	heeft	voegw.	voegwoord
iem.	iemand	voorz.	voorzetsel
kath.	rooms-katholiek	werkw.	werkwoord
mv	meervoud	zn	zelfstandig naamwoord
nw	naamwoord		

Bijzondere tekens

- Elke betekenisomschrijving van een trefwoord wordt voorafgegaan door een stip.
- [ ] Tussen vierkante haken wordt grammaticale informatie gegeven (meervoudsvorming, afleidingen, vervoegingen, verbuigingen, enz.), alsmede informatie over herkomst en uitspraak.
- < > Tussen geknikte haken staan gebruiks- of redactionele mededelingen: «van dieren», «met ZICH», «spreektaal» enz.
- ★ Spreekwoorden en zegswijzen e.d., of verwijzingen daarnaar, worden voorafgegaan door een sterretje ★
- ▼ en door een ‘dropje’ ▼ als ze niet behoren bij een bepaalde betekenis van het trefwoord.
- Een liggend streepje vervangt het voorafgaande trefwoord, of een deel ervan: -en; -theken.
- / Een schuine streep tussen de vierkante haken gaat vooraf aan een verbogen variant of een vrouwelijke vorm van het trefwoord: sleeën/sleden.
- || Twee verticale strepen scheiden verschillende categorieën van het trefwoord. Het betreft verschil in herkomst of verschil in grammaticale categorie (andere woordsoort, ander woordgeslacht, ander hulpwerkwoord van tijd, andere verbuiging of vervoeging).

A

- a** [de; a's; a'tje] • *de eerste letter; een klinker*
 ★ van a tot z, *van begin tot eind* ★ wie a zegt, moet ook b zeggen, *men moet de consequenties aanvaarden* • *een toon (la)*
 • (afk.) are
- A** • (afk.) ampère • *papierformaat, A0, A1 enz.: A4, papierformaat van 297 x 210 mm, A-viertje, A4'tje*
- à** [voorz.] • *tot: 4 à 5 meter, tussen 4 en 5* • *per stuk: 2 kilo à € 4 = € 8*
- a-** • *niet; zonder: sociaal*
a°, **A°** • (afk.) anno
- aag-je** [het; -s] ★ *nieuwsgierig aagje, nieuwsgierig mens*
- aai** [de (hij); -en; -tje] • *streling: een aai geven; aai poes!* (gezegd bij strelen)
- aai-en** [aaiide, h. geaaïd] • (iets, iem.) *strelen*
- aaik I** [de; aken] • *lange vrucht- en sleepboot op de binnenvaart II [de (hij); aken] • *soort esdoorn**
- aal I** [de (hij); alen; -tje] • *(jonge) paling* ★ *zo glad als een aal (in een emmer met slot), zeer slim, sluw II = AALT*
- aal-bes** [de; -sen] • *een heester; de vrucht ervan*
- aal-glad** [bn] • *zeer glad; zeer sluw*
- aal-moes** [de; -moezen] • *gift aan arme mensen*
- aal-moe-ze-nier** [de (hij); -s] • *priester voor een bepaalde groep, bijv. in het leger*
- aal-schol-ver** [de (hij); -s] • *een zwemvogel*
- aalt, aal** [de] • *mestvocht, gier*
- aal-tje** [het; -s] • *parasiterend draadwormpje*
- aan-beeld, aan-beeld** [het; -en] • *stalen blok om op te smeden (hij)* ★ *hij hamert altijd op hetzelfde aanbeeld, komt altijd op hetzelfde terug* ★ *zie ook HAMER* • *een gehoorbeentje*
- aan-bei** [de (zij); -en] • (vaak mv) *pijnlijke aderzwellings in de aars*
- aan-bor-stig** [bn] • *kortademig*
- aan I** [voorz.] • (van verbinding, richting, oorzaak of gevolg): *geef het aan mij; ik denk aan jou; sterven aan kanker; werken aan iets*
 • (van plaats): *aan boord* • (van groepering, opvolging): *twee aan twee; dag aan dag*
 • *wat ... betreft: gebrek aan ijver; een kapitaal aan goud* • (van een bezigheid): *aan het werk(en) zijn* • (met **toe**) *klaar, rijp voor (iets): ik ben er aan toe (gekomen)* ★ *hij is er slecht aan toe, in slechte toestand* ★ *waar ben ik aan toe?, waar moet ik me aan houden?*
 ▼ *het is aan u (om ...), het is uw recht, uw taak*
 ▼ *er is niets aan, het is niet moeilijk, niet interessant* ▼ *er aan gaan, het ontgelden; kapotgaan, doodgaan* ▼ *er aan moeten, eraan moeten geloven II* [bn] *niet uit* • *aangetrokken*
 • *brandend; in werking* • *begonnen, aan de gang: de kerk is aan* ▼ *er is niets van aan, niets van waar* ▼ *het is niet aan, niet voldoende*
 ▼ *zie ook DIK III* [bijw.] • *op de genoemde wijze: rustig aan; hij roetzoit maar wat aan, zo maar wat* ▼ *wat moet ik daarmee aan?, daarmee beginnen* ▼ *af en aan, heen en weer*
 ▼ *daar kun je van op aan, op vertrouwen*
- aan-bak-ken** [bakte aan, is aangebakken] • *door*

bakken vastkleven

aan-be-de-ne [de; -n] • *bemide*

aan-beeld = AAMBEELD

aan-be-lan-gen [werkw.] ★ *wat dat aanbelangt, betreft*

aan-bel-len [belde aan, h. aangebeld] • *aan de deur bellen (bij iem.)*

aan-be-nen [beende aan, h. aangebeend]
 • *vlug(ger) lopen*

aan-be-ste-den [steedde aan, h. aanbesteed]

• *gelegenheid geven tot prijsopgave voor de uitvoering van (een werk): de bouw van de school wordt morgen aanbesteed*

aan-be-ste-ding [de (zij); -en] : een onderhandse of openbare aanbesteding houden, aan de laagste inschrijver gunnen

aan-be-taling [de (zij); -en] • *eerste betaling bij het kopen op afbetaling (op iets): een aanbetalings doen*

aan-be-ve-len [beval aan, h. aanbevelen] • *een goed woord doen voor (iets, iem., zich); aanraden (aan, bij iem.; in iemands aandacht, zorg e.d.; voor een functie): ik kan je hem warm aanbevelen; iem. aanbevelen (om) te ...* ★ *daarvoor houd ik me aanbevelen, dat wil ik graag (doen)*

aan-be-ve-lens-waard, -waar-dig [bn]
 • *raadzaam*

aan-be-ve-ling [de (zij); -en] • *te aanbevelen; iets dat aanbeveelt (voor, tot iets; om, te):*

een aanbeveling doen; dat verdient, strekt tot aanbeveling; op aanbeveling van iem.

• *lijst van aanbevolen personen; voordracht: een aanbeveling opstellen*

aan-bid-de-lijk [bn] • *te aanbidden* • *erg lief*

aan-bid-den [-bad, h. aanbidden] • (een wezen) *als god vereren* ★ *zie ook KALF* • (iem.) *zeer vereren, beminnen*

aan-bid-der [de (hij); -s] / **-bid-ster**: *de (zij); -s* : een stille aanbieder

aan-bid-ding [de (zij); -en] : in aanbidding verzonken

aan-bie-den [bood aan, h. aangeboden] • (iets, zich) *ter beschikking stellen; overhandigen: (aan) iem. aanbieden (om) te ...*

aan-bie-ding [de (zij); -en] ★ *dat artikel is in de aanbidding, tijdelijk voordelig*

aan-bin-den [bond aan, h. aangebonden] • (iets) *vastbinden* ★ *de strijd aanbinden, beginnen*
 ★ *zie ook KAT*

aan-bla-zen [blies aan, h. aangeblazen] • (iets) *(door blazen) aanwakkeren* • (een blaasinstrument) *door blazen beproeven* • (een klank) *aspireren*

aan-bla-zing [de (zij); -en]

aan-blij-ven [bleef aan, is aangebleven] • *in functie blijven; niet aftreden*

aan-blik [de (hij)] • *het zien: bij de eerste aanblik* • *wat gezien wordt; gezicht: het wrak bood een nare aanblik*

aan-blik-ken [blikte aan, h. aangeblik] • (iem.) *aankijken*

aan-bod [het; (aanbiedingen)] • *het aanbieden; wat aangeboden wordt (tot iets; om, te): vraag en aanbod; een aanbod doen, aannemen, afslaan, van de hand wijzen, in*

beraad houden, intrekken
aan-bo-ren [boorde aan, h. aangeboord] • (iets) *raken, openen door te boren*: een bron aanboren, (door boren) ontsluiten
aan-bou-w [de (hij)] • *het (aan)bouwen*: dat huis is in aanbouw • *aangebouwd deel*
aan-bou-wen [bouwde aan, h. aangebouwd] • (iets) *(er)bij bouwen (bij iets)*
aan-bran-den [brandde aan, is aangebrand] • *aan de pan vastbranden* ★ gauw aangebrand, gauw boos
aan-bre-ken I [brak aan, h. aangebroken] • (een voorraad) *beginnen te verbruiken II* [is aangebroken] • (van een tijd(sduur)) *beginnen*: de dag brak aan
aan-bren-gen [bracht aan, h. aangebracht] • (iets) *toevoegen, plaatsen* • (een vergrijp, de dader) *verklikken, bekendmaken (bij de politie enz.)* • (iem.) *aanmelden*; werven (**als** lid; **bij** een vereniging) • (iets) *veroorzaken, berokkenen* • (iets, een bezit) *(bij het huwelijk) meebrengen*
aan-dacht [de] • *oplettendheid, belangstelling (voor iem., iets)*: dat heeft mijn volle aandacht; aandacht erop hebben, eraan besteden, geven, schenken; de aandacht bepalen, in beslag nemen, boeien, gevangenhouden, opeisen, vasthouden, verdienen, vergen, vragen, doen verslapen, erbij houden, erop concentreren, fixeren, richten, vestigen, ervan afleiden, doen afdwalen; sterk de aandacht trekken; een en al aandacht zijn; aan de aandacht ontsnappen; iets in de aandacht aanbevelen, onder de aandacht brengen; met gespannen aandacht; **aandachtsgebied (-veld)**, **-punt**
aan-dach-tig [bn] • *oplettend*
aan-dachts-streep [de; -strepen] • *gedachtstreef*
aan-deel [het; -delen; -tje] • *deel waarop iem. recht heeft; portie (aan, in een bezit)*: een aandeel in de winst • *mate van deelneming, bijdrage (aan, in, tot een daad of belevenis)*: een werkzaam aandeel hebben aan een vernieling • *bijdrage tot het kapitaal (in een onderneming)* • *bewijsstuk van zo'n aandeel*; *actie*: mantel (*aandeelbewijs*) met coupons en talon van aandelen; koers, (beurs)notering van aandelen; aandelen plaatsen, uitgeven in coupures van € 1000, volstorten (*aanvullen tot het hele, nominale bedrag*); inschrijven op een emissie van (certificaten van) aandelen; preferente en gewone aandelen; uitstaande (*geplaatste*) aandelen; aandelen op naam, aan toonder, met stemrecht; maatschappij op aandelen; **aandeelhouder**, **aandelenpakket**
aan-den-ken [het] (**aan** iets, iem.) • *het in herinnering houden* • *iets dat men ter herinnering bewaart*
aan-die-nen [diende aan, h. aangediend] • *de komst melden van (iem., iets, zich; bij iem.)* • (met **zich**) *zich doen voorkomen (als iets)*
aan-dik-ken [dikte aan, h. aangedikt] • (iets) *overdrijven*
aan-doen [deed aan, h. aangedaan] • (iets)

aantrekken • (iets) *aansteek* • (iets) *onderweg even bezoeken*: een haven aandoen • (iets) *vervelends berokkenen*: (aan) iem. verdriet, een proces aandoen ★ zie ook AANGEDAAN • *een bepaalde indruk geven*: dat doet modern aan
aan-doe-ning [de (zij); -en] • **kwaal** • *ontroering*: aandoeningen van verdriet
aan-doen-lijk [bn] • *ontroerend*
aan-drang [de (hij)] • *aansporing*: aandrang uitoefenen; iets met aandrang (*nadruk*) vragen; op aandrang van iem. • *het opdringen*; *druk (op iets)* ★ ik heb aandrang, moet naar het toilet
aan-drift [de; -en] • *innerlijke drang*; *natuurlijke neiging, instinct (tot iets; om ...te)*
aan-drij-ven I [dreef aan, is aangedreven] • *drijvend naderen II* [h. aangedreven] • (iem.) *aansporen, aanzetten (tot iets)* • (iets) *in beweging brengen*
aan-drin-gen I [drong aan, is aangedrongen] • *naar voren brengen (op iets, iem.) II* [h. aangedrongen] • *aandrang uitoefenen (bij iem.; op iets; om hulp)*: op spoed aandringen; erop aandringen dat ...; op aandringen van iem.
aan-dui-den [duide aan, h. aangeduid] • (iets) *ongeveer aanwijzen (als, met iets)*: aanduiden dat, hoe ... (enz.) • (iets) *betekenen*: aanduiden dat ...
aan-dui-ning [de (zij); -en]
aan-dur-ven [durfde aan, h. aangedurfd] • (iets, iem.) *durven aanpakken*
aan-ee-n [bijw.] • *aan elkaar, zonder tussenruimte*: **aaneenschrijven**, **-sluiten**
aan-ee-n-scha-ke-ling [de (zij); -en] • *opeenvolging; serie*
aan-ee-n-slui-ten [sloot aaneen, h. aaneengesloten] • (met **zich**) *zich verenigen (in, tot iets)*
aan-flui-ting [de (zij); -en] • *iets bespottelijks; schijnvertoning* • *schandelijke aantasting (van iets)*
aan-gaan I [ging aan, is aangegaan] • (met **achter, op**) *heengaan* • (met **bij**) *langgaan, bezoeken* • *gepast zijn, behoren*: het gaat niet aan dat je zo schreeuwt • (iem., iets) *betreffen*: dat gaat jou niet(s) aan • *beginnen*: de school gaat aan II [is of h. aangegaan] • (iets wederzijds) *beginnen, sluiten (met iem.)*: een huwelijk, een weddenschap, een wedstrijd aangaan
aan-gaan-de [voorz.] • *betreffende, omtrent*
aan-ga-pen [gaapte aan, h. aangegaapt] • *verbaasd of dom kijken naar (iem., iets)*
aan-ge-bo-ren [bn] • *met de geboorte meegeekregen; natuurlijk, congenitaal*
aan-ge-da-an [bn] • *ontroerd* • *aangetast door een ziekte*
aan-ge-legd [bn] • *een bepaalde aanleg hebbend*: kunstzinnig aangelegd zijn
aan-ge-le-gen [bn] • *eraan grenzend*
aan-ge-le-gen-heid [de (zij); -heden] • *zaak, kwestie*
aan-ge-na-am [bn; -name] • *prettig (voor iets, iem.)* ★ zie ook NUTTIG

aan-ge-scho-ten [bn] • *een beetje dronken*
aan-ge-sla-gen [bn] • *ontmoedig*
aan-ge-trouw-d [bn] • *door huwelijk familielid geworden*
aan-ge-ven [gaf aan, h. aangegeven] • (iets) *aanreiken, geven* • (iets) *aanduiden, uitleggen*: aangeven dat, hoe ... (enz.) ★ zie ook **TOON**
 • (iets, iem.) *officieel melden; aanbrengen (bij het bevoegd gezag)*
aan-ge-ver [de (hij); -s] • *iem. die een ander de gelegenheid geeft tot het maken van een rake opmerking*
aan-ge-we-zen [bn] • *meest geschikt (voor iets): de aangewezen persoon* ★ aangewezen zijn op iets, iem., *geen andere keus hebben, afhankelijk zijn*: op zichzelf aangewezen
aan-ge-zicht [het; -en] • (deftig) *gezicht, gelaat*: van aangezicht tot aangezicht met iem., *oog in oog*; in het aangezicht van de dood; **aangezichtszenuw** ★ zie ook **NEUS**
aan-ge-zien [voegw.] • *omdat*
aan-gif-te [de (zij); -n, -s] • *officiële melding (van iets; bij een instantie; wegens iets): aangifte doen, opnemen; aangiftebiljet*
aan-gor-den [gordde aan, h. aangegord] • (een wapen) *om het middel binden* • (met **zich**) *zich wapenen; zich gereedmaken (voor, tot de strijd e.d.)*
aan-gren-zend [bn] • *eraan grenzend (aan iets)*
aan-grij-pen [greep aan, h. aangegrepen] • (iem., iets) *(met kracht) vastpakken* ★ een gelegenheid (met beide handen) aangrijpen, *(gretig) benutten* • (iem.) *ontroeren, schokken*
aan-grij-pings-punt [het; -en] • *punt waar een kracht op een lichaam werkt*
aan-groei [de (hij)] • *het aangroeien* • *het aangegroei*
aan-groei-en [groeide aan, is aangegroeid] • *door groei (weer) toenemen*
aan-ha-len [haalde aan, h. aangehaald] • (iets) *vast(er) trekken* ★ zie ook **TEUGEL** • (iem., een dier) *liefkozen* • (iets) *moeilijks, vervelends gaan doen*: wat heeft hij (zich) nu weer aangehaald? • (iemand's woorden) *nazeggen, citeren*: een zin aanhalen; (ook) een geschrift, een voorbeeld, een schrijver aanhalen; in het aangehaalde werk (op. cit.); ter aangehaalde(r) plaatse (t.a.p.; l.c.) • (iets) *in beslag nemen*
aan-ha-lig [bn] • *graag geliefkoosd; lief doend*
aan-ha-ling [de (zij); -en] • *het aanhalen; citaat*: de bewijspplaats van een aanhaling
aan-ha-ling-s-te-ken [het; -s] • *leesteken om iemands woorden of iets 'zogenaamds' aan te halen ("..." of "..."): aanhalingstekens openen, sluiten; iets tussen aanhalingstekens plaatsen, niet letterlijk opvatten* • *leesteken dat een bovenstaand woord of teken herhaalt (,,)*
aan-hang [de (hij)] • *volgelingen; helpers*
aan-han-gen [hing aan, h. aangehangen] • (een persoon, partij, geloof) *steunen, goed gezind zijn* • *hangend vastkleven*
aan-han-ger [de (hij); -s] • *volgeling (vrouwelijk: -hang-ster)* • *aanhangwagen*
aan-han-gig [bn] • *in behandeling; nog niet beslist*: een voorstel aanhangig maken,

indienen; een zaak (tegen iem.) aanhangig maken bij de rechtbank
aan-hang-sel [het; -s, -en; -tje] *appendix*: • *iets dat eraan hangt: wormvormig aanhangsel van de blinddarm* • *bijlage*
aan-hang-wa-gen [de (hij); -s] • *wagen, getrokken door een andere wagen*
aan-han-ke-lijk [bn] • *trouw, gehecht (aan iem.)*
aan-heb-ben [had aan, h. aangehad] • (iets) *aangetrokken, aangestoken hebben*
aan-hef [de (hij)] • *eerste woorden (van een brief, toespraak, lied, gedicht)*
aan-hef-fen [hief aan, h. aangeheven] • (een brief, toespraak, lied, gedicht, geschreeuw enz.) *beginnen*
aan-hik-ken [hikte aan, h. aangehikt] • (met **tegen**; spreektaal) (iets) *moeilijk kunnen opbrengen of verdragen*
aan-hit-sen [hitste aan, h. aangehitst] • (een dier) *aanvuren, opstoken (op, tegen iem.)*
aan-ho-ren [hoorde aan, h. aangehoord] • (blijven) *luisteren naar (iem., iets); ten aanhoren van iedereen, terwijl iedereen het hoort* • *aan iemands uitingen horen dat (iets) zo is*: de verouderheid is je aan te horen
aan-hou-den [hield aan, h. aangehouden] • (iem.) *tegenhouden; arresteren* • (iets) *blijven houden, blijven volgen* • *volhouden, doorgaan* • (iets) *niet verder behandelen; uitstellen* • (met **op**) *varen, gaan naar (iets)*
aan-hou-dend [bn] • *voortdurend*
aan-hou-der [de (hij); -s] ★ *de aanhouder wint, wie doorzet, bereikt zijn doel*
aan-hou-ding [de (zij); -en] • *arrestatie*
aan-ja-gen [jaagde of joeg aan, h. aangejaagd] • (angst, schrik e.d.) *aandoen* • (iets) *aanstoken; aandrijven*
aan-kaar-ten [kaarte aan, h. aangekaart] • (iets) *ter sprake brengen (bij iem.)*
aan-kij-ken [keek aan, h. aangekeken] • *kijken naar (iem.)* ★ zie ook **NEK** • (iets) *overdenken* • (met **op**) (iem.) *verdenken van (iets), aanrekenen*
aan-klacht [de; -en] • (officiële) *beschuldiging (tegen iem., iets; wegens iets): een aanklacht indienen, uitbrengen, intrekken, onwettelijk verklaren; de aanklacht luidt ...; op aanklacht van iem.*
aan-klagen [klaagde aan, h. aangeklaagd] • (iem.) (officiële) *beschuldigen (wegens iets)* • *schande spreken van (iets)*
aan-klager [de (hij); -s] ★ zie ook **MINISTERIE**
aan-klam-pen [klampte aan, h. aangeklampt] • (iem.) *staande houden om even te praten (en iets verzoeken)* • (een schip) *met enterhaken aan het eigen schip vastmaken (en overvallen)*
aan-kle-den [kleedde aan, h. aangekleed] • (iem., zich) *kleeren aantrekken* • (iets) *versieren, inrichten* ★ zie ook **BOTERHAM**
aan-kle-ven [kleefde aan, h. aangekleefd] • *eigen zijn*: de gebreken die hem aanklevten, die hij heeft • *gehecht, trouw zijn*: iets, iem. aanklevten
aan-klop-pen [klopte aan, h. aangeklopt] • *aan iemands deur kloppen* ★ bij iem. om iets aankloppen, om iets vragen

aan-kno-pen [knoopte aan, h. aangeknoopt] • (met **bij**) *aansluiten bij* (het eerder besprokene) • (iets wederzijds) *beginnen* (met iem.): vriendschap, een gesprek aanknopen

aan-kno-pings-punt [het; -en] • *uitgangspunt, houvast* (**voor** iets)

aan-ko-men [kwam aan, is aangekomen] • *op de plaats van bestemming komen; arriveren* • *een kort bezoek brengen* (**bij** iem.) • *naderen*: ik kom er aan ★ *iets zien aankomen, voorzien* ★ (bij iem.) *met iets aankomen, voor de dag komen* • *raak zijn*: dat kwam hard aan • *zwaarder worden* • (met **op**) *afhangen van* (iem., iets): het komt erop aan, *het is van (beslissend) belang*; het erop laten aankomen, *het bewust zover laten komen* ▼ *ergens aankomen, eraan (ge)ragen*

aan-ko-mend [bn] • *aanstaand; in opleiding, beginnend*

aan-komst [de (zij)] • *het aankomen*

aan-kon-di-gen [-digde aan, h. aangekondigd] • (iets) (*officieel*) *bekendmaken*: aankondigen dat ... • *laten weten dat* (iets, iem.) *komt*

aan-kon-di-ging [de (zij); -en]

aan-koop [de (hij); -kopen] • *het kopen*: aankopen doen • *het gekochte*

aan-ko-pen [kocht aan, h. aangekocht] • (iets) (*voor zichzelf*) *kopen*

aan-krui-sen [kruiste aan, h. aangekruist] • *een kruis zeken bij* (iets)

aan-kun-nen [kon aan, h. aangekund] • *opgewassen zijn tegen* (iem., iets)

aan-land-den [landde aan, is aangeland] • *aan land komen* • *belanden*

aan-land-dig [bn] • (van wind) *uit zee waaiend*

aan-leg [de (hij)] • *het aanleggen* • *bouw, inrichting* • *aangeboren geschiktheid; geneigdheid; talent* (**voor**, **tot** iets; **om** ... **te**) ▼ *in aanleg zeggen, in de kiem* ▼ *in eerste aanleg, in eerste instantie*

aan-leg-gen [legde aan, h. aangelegd] (zie ook AANGELEGD) • (iets) *leggen* (**aan**, **om**, **tegen** iets) • (iets) *maken, inrichten* • *aan wal gaan liggen* (**aan** de kade, de steiger) ★ *bij een café aanleggen, een café aandoen* • (iets) *voor elkaar brengen; voorbereiden*: hij heeft het slim aangelegd ★ *het met iem. aanleggen, samen iets (slechts) doen* ★ *het op iets aanleggen, iets proberen te bereiken* • (een schietwapen) *richten* (**op** iem., iets)

aan-leg-plaats [de; -en] • *plaats waar boten kunnen aanleggen; steiger*

aan-lei-ding [de (zij); -en] • *feit dat mensen tot iets brengt, zonder dat het de oorzaak is* (**tot** iets; **om**, **te**): een gerede, goede aanleiding (*gelegenheid*) *in iets vinden om te ...; aanleiding* (tot iets) *geven; naar aanleiding van ... als gevolg, als reactie erop* (afk.: n.a.v.)

aan-len-gen [lengde aan, h. aangelengd] • (een vloeibare stof) *verdunnen* (**met** iets)

aan-le-ren [leerde aan, h. aangeleerd] • (iem., zich) *lerend bekend maken met* (iets)

aan-leu-nen [werkw.] ★ *zich iets laten aanleunen, zich er niet tegen verzetten; het wel goed vinden*

aan-leun-wo-ning [de (zij); -en] • *soort serviceflat*

bij een bejaardentehuis

aan-lig-gend [bn] • *ernaast liggend*

aan-lij-nen [lijnde aan, h. aangelijnd] • (een hond) *aan de lijn doen*

aan-lok-ke-lijk [bn] • *begeerte opwekkend*

aan-lok-ken [lokte aan, h. aangelokt] • (iem., een dier) *lokken; bekoren; aantrekken* (**tot** iets; **tot** zich)

aan-loop [de (hij); -lopen] • *loop vóór de sprong of worp*: een aanloop nemen • *inleiding* (**tot**, **voor** iets) • (geen mv) *geregeld bezoek*: veel aanloop hebben • *hollijst*

aan-loop- • *in de voorbereidende fase*: **aanloopkosten**, **-tijd** • *waar men (in geval van nood) kan binnenvallen*: **aanloophaven**, **-huis**

aan-lo-pen I [liep aan, is aangelopen] • *lopend of varend naderen* (**op** iem., iets) • *even langsgaan* (**bij** iem.) • (met **tegen**) *stuiten op, (aan)treffen* • *een bepaalde kleur krijgen*: rood aanlopen **II** [h. aangelopen] • (van een onderdeel) *ergens tegenaan schuren*: het wiel loopt aan • (een haven) *aandoen* • (nogal lang) *duren*

aan-maak [de (hij)] • *vervaardiging*: in aanmaak zijn

aan-ma-ken [maakte aan, h. aangemaakt] • (iets) *in voorraad maken; fabriceren* • (sla, verf enz.) *klaarmaken; mengen* • (iets) *aansteken* ★ *zie ook KACHEL*

aan-ma-nen [maande aan, h. aangemaand] • (iem.) *aansporen, manen* (**tot** iets)

aan-ma-ning [de (zij); -en]

aan-ma-ti-gen [-tigde aan, h. aangematigd] • (met **zich**) *zich zonder recht (iets) toekennen*: zich een oordeel, een recht aanmatig

aan-ma-ti-gend [bn] • *onbescheiden; arrogant*

aan-mel-den [meldde aan, h. aangemeld] • *zeggen dat* (iem., iets) *er is* • (iem., zich) *opgeven* (**bij** iem.; **voor** iets; **als** deelnemer)

aan-mer-ke-lijk [bn] • *nogal veel, erg, groot*

aan-mer-ken [merkte aan, h. aangemerkt] • (iets) *afkeurend* *opmerken* (**op** iets, iem.) • (met **als**) (iem., iets) *beschouwen als*: hij wordt als lastig aangemerkt

aan-mer-king [de (zij); -en; -kinkje] • *afkeurende opmerking* (**op** iets, iem.): aanmerkingen hebben, maken ▼ *in aanmerking komen voor iets, geschikt gevonden worden* ▼ *iets in aanmerking nemen, er rekening mee houden*: in aanmerking genomen dat ..., *aangezien*

aan-me-ten [mat aan, h. aangemeten] • *de maat nemen voor* (een kledingstuk) • (met **zich**) (iets) *aanschaffen; aanmatig; aannemen*

aan-min-nig [bn] • *lief, charmant*

aan-moe-di-gen [-digde aan, h. aangemoedigd] • (iem.) *aansporen* (**in**, **tot** iets; **om**, **te**) • (iets) *bevorderen, stimuleren*

aan-moe-di-ging [de (zij); -en]

aan-mon-ste-ren [-sterde aan, h. aangemonsterd] (tegenstelling: afmonsteren) • (een zeeman) *in dienst nemen* • *als zeeman dienst nemen* (**op** een schip)

aan-na-me [de; -n, -s] • *veronderstelling*

aan-ne-me-lijk [bn] • *aan te nemen; geloofwaardig, redelijk*

aan-ne-men [nam aan, h. aangenomen] • (iets) *in ontvangst nemen*; *overnemen, accepteren (van iem.)* • (iets) *goedkeuren* • (iets) *geloven (van iem.)*; voetschots, op gezag, voor goede meent, voor waar aannemen dat ... • (iets) *veronderstellen*: aannemen dat ... • (een werk) *voor een bepaalde prijs zullen uitvoeren*: (na aanbesteding) aangenomen werk opleveren • (iem.) *als lid, als werknemer nemen* • (een kind) *adopter* • *zich (iets) toe-eigenen*; *gaan bezigen*: een houding, een titel aannemen

aan-ne-mer [de (hij); -s; -tje] • *iem. die, bedrijf dat de uitvoering van (bouw)werken aanneemt*

aan-pak [de (hij)] • *het aanpakken*; *werkwijze*

aan-pak-ken [pakte aan, h. aangepakt] • (iets) *vastpakken* ★ *zie ook TANG* • *beginnen met (een karwei)* • (iem.) *(op een bepaalde manier) behandelen* ★ *zie ook KAT* • *hard werken*: hij weet van aanpakken

aan-pa-lend [bn] • *aangrenzend*

aan-pap-pen [papte aan, h. aangepapt] • (spreektaal) *(overdreven vriendelijke) contact zoeken (met iem.)*

aan-pas-sen [paste aan, h. aangepast] • (iets) *aantrekken om te passen* • (iets) *passend, geschikt maken (aan iets, iem.)* • (met **zich**) *zich zo gedragen dat men erbij past (aan de omstandigheden)*; **bij** iem.)

aan-pas-sing [de (zij); -en] • *het (zich) aanpassen*: **aanpassingsvermogen**

aan-plak-bil-jet [het; -ten] • *papier dat op muren (enz.) wordt geplakt, om iets bekend te maken*; *affiche*

aan-plant [de (hij)] • *het aanplanten* • *het aangeplante*: jonge aanplant

aan-plan-ten [plante aan, h. aangeplant] • (iets) *(erbij) planten*

aan-por-ren [porde aan, h. aangepord] • (iem.) *aansporen (tot iets)*

aan-po-ten [pootte aan, h. aangepoot] • (spreektaal) *flink doorwerken of doorlopen*

aan-pra-ten [praatte aan, h. aangepaart] • *met mooie woorden (iets) opdringen of doen geloven*: (aan) iem. een ziekte aanpraten; iem. aanpraten dat ...

aan-prij-zen [prees aan, h. aangeprezen] • (iets, zich) *prijzend aanbevelen*

aan-ra-den [raadde of ried aan, h. aangeraden] • (iets, iem.) *aanbevelen*: (aan) iem. aanraden (om) te ...; op aanraden van iem.

aan-ra-der [de (hij); -s] • *aanbevolen ding*

aan-ra-ken [raakte aan, h. aangeraakt] • (iem., iets) *raken, betasten*

aan-ra-king [de (zij); -en] : in aanraking komen met iets, iem., *ermee te maken krijgen*; *leren kennen*

aan-ran-den [randde aan, h. aangerand] • (iem.) *(met boze, onzedelijke bedoelingen) overvallen, te lijf gaan (in zijn eer enz.)*; *dwingen tot seksueel contact*

aan-recht [de (hij) of het; -en] • *werkblad (met gootsteen) tegen de keukenwand*

aan-rei-ken [reikte aan, h. aangereikt] • (iets) *overhandigen, geven*

aan-re-ke-nen [-kende aan, h. aangerekend] • (iets) *kwelijk nemen*: (aan) iem. iets zwaar

aanrekenen • (met **als, tot**) (iets) *beschouwen als*: ik reken het mij toe aan

aan-rich-ten [richtte aan, h. aangericht] • (iets) *vervelends veroorzaken*: schade aanrichten • (iets) *voorbereiden*: een feestmaal aanrichten

aan-rij-den I [reed aan, is aangereden] • *rijdend naderen (op iets, iem.)* **II** [h. aangereden] • *rijdend botsen tegen (iets, iem.)*

aan-rij-ding [de (zij); -en] • *botsing van een voertuig*

aan-roe-pen [riep aan, h. aangeroepen] • *roepen naar (iem.)* • *hulp vragen aan (een hoger wezen)*

aan-roe-ren [roerde aan, h. aangeroerd] • (iets) *aanraken* • *even praten over (iets)*

aan-ruk-ken [rukte aan, is aangerukt] • (van gevechtstroepen) *snel naderen (op een doel)* ★ *een consumptie laten aanrukken, bestellen, laten komen*

aan-schaf [de (hij)] • *het aanschaffen*: goedkoop in de aanschaf

aan-schaf-fen [schafte aan, h. aangeschaft] • (iets) *kopen*: (zich) iets aanschaffen

aan-schie-ten I [schoot aan, h. aangeschoten] • (iem., een dier) *licht raken door een schot* ★ *aangeschoten wild, iem. wiens reputatie geschonden en positie verzwakt is* ★ *zie ook AANGESCHOTEN* • (iets) *gauw aantrekken* • (iem.) *haastig aanklampen* **II** [is aangeschoten] • *toesnellen (op iem., iets)*

aan-schijn [het] • (plechtig) *aangezicht* ★ *zie ook ZWEET*

aan-schou-we-lijk [bn] • *zo dat je het (in beeld) voor je ziet*: aanschouwelijk onderwijs; iets aanschouwelijk maken

aan-schou-wen [-schouwde, h. aanschouwd] • (iem., iets) *(be)zien*: ten aanschouwen van iedereen, *terwijl iedereen het ziet*

aan-schrij-ven [schreef aan, h. aangeschreven] • *een (officiële) brief sturen naar (iem.)* ★ *goed (enz.) aangeschreven staan (bij iem.)*, *bekend staan* ★ *een (aan een figuur) aangeschreven cirkel of lijn, die één raakpunt ermee gemeen heeft*

aan-schrij-ving [de (zij); -en]

aan-slaan I [sloeg aan, h. aangeslagen] • (iets) *even slaan, raken, indrukken*: toetsen, snaren aanslaan; (ook) een noot, een akkoord aanslaan ★ *zie ook AANGESLAGEN, TOON* • (iem., iets) *waarderen*: iem. hoog, laag aanslaan; iem. voor een bepaald bedrag in de belasting aanslaan, *zijn belastingssom bepalen* • (van een hond) *(waarschuwend) beginnen te blaffen* • (iets) *in beslag nemen* • (iets) *(door slaan) vastmaken* **II** [is aangeslagen] • (van motoren) *in werking komen* • *bijval, succes verbazen (bij iem.)*, *zich vasthechten* • (met roet enz.) *beslaan* • (van atomen, elektronen) *een verhoogd energieniveau bereiken*

aan-slag [de (hij); -en] • *het aanslaan* • *misdadige aanval (op iem., iets)*: een aanslag beramen, plegen; een aanslag op mijn beurs, hevige aantasting • *te betalen belastingssom*: een aanslag in de belasting opleggen;